

Monumentnummer*: 522009

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 02 september 2002
Kadaster deel/nr 82960/113

Woonplaats* Beek
Gemeente* Berg en Dal
Provincie* Gelderland

Locatiennaam Beek
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Ubbergen
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1679

Omschrijving**

Inleiding

ELECTRISCH ONDERSTATION gebouwd in 1912 naar ontwerp van de GEMEENTELIJKE ELECTRICITEITSWERKEN NIJMEGEN, als krachtcentrale voor de bergspoortram naar het dorp Berg en Dal. Het bergspoor voerde via de Van Randwijckweg de stuwwal op en was in functie tussen 1913 en 1955. Het pand is een voorbeeld van utiliteitsbouw uit het begin van de twintigste eeuw met kenmerken uit de Jugendstil. Het station bestond uit twee machinekamers en een nevenruimte waarin een wachtkamer voor de trampassagiers was ondergebracht.

Het pand is gebouwd tegen de westelijke berghelling aan plein Mooi Nederland, waar de Van Randwijckweg zich op de Rijksstraatweg aansluit. Het gebied ter plaatse kenmerkt zich door bebouwing met villa's en middenstandswoningen. Schuin tegenover het station ligt het in de jaren dertig gebouwde ANWB-informatiekantoor. Beide gebouwen zijn sterk verbonden met de geschiedenis van het toerisme in dit gebied en zijn beide in vormgeving aan het landschap aangepast. Sinds de opheffing van het bergspoor is het station niet meer als krachtcentrale in gebruik. De technische installatie is verwijderd. In het pand is thans het informatiekantoor van de VVV gehuisvest en het wordt tevens gebruikt als tentoonstellingsruimte t.b.v. het Museum Mooi Nederland.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Vrijstaand ONDERSTATION opgetrokken in waalformaat baksteen op een rechthoekige plattegrond. Het pand is gebouwd op geaccidenteerd terrein en ligt met de achtergevel in de berghelling. Het gebouw is één bouwlaag hoog en wordt afgedekt door een plat dak bekleed met mastiek. Aan de rechter zijde bevindt zich een annex met een iets lagere goothoogte, waarin zich oorspronkelijk de wachtruimte ten behoeve van de tramreizigers bevond. De gevels van het pand zijn opgemetseld in kruisverband en ter verlevendiging is eenvoudig siermetselwerk toegepast. De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL is tussen twee piloonachtig uitgemetselde hoekpilasters in tweeën gedeeld door een liseen. De gevel heeft een uitgemetselde plint en wordt afgesloten door een attiekzone, gevormd door een zwarte, natuurstenen afdeklijst, die in het centrum getoogd is. Onder deze dakrand loopt over de hele breedte van de gevel een iets uitgemetseld en betegeld veld. Deze betegeling zet zich ook op de middenliseen door. De pilonen dragen elk een markante zwarte bekroning uitgevoerd in natuursteen. Elke gevelhelft bezit een dubbele houten paneeldeur met vier ruiten. De deur heeft een tweedelig enkelruits bovenlicht (oorspronkelijk vierruits) en wordt geflankeerd door grote enkelruits vensters onder driedelige enkelruits bovenlichten (oorspronkelijk vierruits). De plint van de gevel wordt afgesloten door geglazuurde profielsteen. Over de gevel lopen smalle sierbanden van geglazuurde baksteen en de vensters bezitten aan de onderzijde lekdorpels van rode tegels. De geboortestenen van de strekken boven de vensters zijn uitgevoerd in zandsteen. Onder het tegelveld loopt een tandlijst. Het betegelde veld is aan boven en onderzijde afgezet met zwarte, geglazuurde baksteen, onderbroken door zandstenen stukken bij de geboorte van de toog. In het centrum van het veld is het wapen van de gemeente Nijmegen verwerkt. Ter weerszijden hiervan bevindt zich het opschrift 'Electriciteits/werken-Nijmegen'. Op de liseen onder het gemeentewapen is een siermotief aangebracht. In de voorzijde van de rechter annex, bevindt zich een dubbele paneeldeur met elk zes ruiten. De deur bezit een tweedelig bovenlicht (enkelruits, oorspronkelijk vierruits) en is aan de bovenzijde afgesloten met een strek met zandstenen geboortestenen. Boven de deur is een niet-oorspronkelijk uurwerk aangebracht. De gevel wordt afgesloten door een uitgemetselde rand met tandlijst en natuurstenen afdekplaat. De RECHTER ZIJGEVEL van de annex bezit een grote blindnis die aan de bovenzijde is afgezet met een tandlijst. Binnen dit veld bevinden zich drie kleine, niet-oorspronkelijke vensters onder een rollaag. Langs de rechter zijgevel is een trap tegen de helling gebouwd. De leuning van deze trap is tegen de zijgevel van het pand gemonteerd. De LINKER ZIJGEVEL is blind. De ACHTERGEVEL is in de heuvel gebouwd. Het INTERIEUR bestaat thans uit een grote ruimte en de annex. In het interieur bevindt zich nog de oorspronkelijke lambrizing van witte tegels met een bruine bovenrand. De muur tussen de twee ruimten van het station is doorbroken, maar de van geglazuurde baksteen voorziene gordelbogen zijn nog aanwezig.

Waardering

ELECTRISCH ONDERSTATION uit 1912

- Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed typologisch voorbeeld van een kleine krachtcentrale uit het begin van de twintigste eeuw, die kenmerken vertoont uit de Art Nouveau en die voorts typische elementen van utiliteitsbouw uit die jaren bezit, zoals bakstenen gevels met eenvoudig siermetselwerk en een groot tegeltableau waarin het wapen van de gemeente en de naam van de electriciteitsmaatschappij zijn verwerkt. De architectuur van het gebouw is verbonden met de bouwplaats, doordat het in de heuvel en tegen het geaccidenteerde terrein is gebouwd, waarlangs het bergspoor liep.
- Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het huidige Plein Mooi Nederland, dat gekenmerkt wordt door de stuwwal, de splitsing van de Rijkstraatweg en de Van Randwijckweg en enkele middenstandswoningen, winkels en villabebouwing. Het pand speelt hier een grote beeldbepalende rol, mede in samenhang met het voormalige ANWB-informatiekantoor aan de overzijde.
- Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming die verbonden is met een technische ontwikkeling en als herinnering aan het bergspoor dat hier in de eerste helft van de twintigste eeuw liep, en die samenhangt met het toerisme in deze grensstreek.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf